

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การออกจากตำแหน่งของที่ปรึกษารัฐมนตรีและผู้ช่วยเลขาธิการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๔๐๑/๕๑๔๕ ลงวันที่ ๙
กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กระทรวงสาธารณสุขได้มี
หนังสือหรือประเด็นตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อ
นายกรัฐมนตรีซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว กรณีที่นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล พ้นจาก
ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขจะทำให้นายวัชชัย สุทธิบังกช ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และนายวัน อยู่บำรุง ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งตามความเห็นชอบของ
คณะรัฐมนตรี ต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยหรือไม่ ตามกฎหมายมาตราใด และหากถือว่าพ้นจาก
ตำแหน่งจะมีผลตั้งแต่วันที่ใด

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
สาธารณสุขซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลทั้งสองยังมีได้ออกจากตำแหน่ง และได้มีคำสั่งให้บุคคลทั้งสอง
ออกจากตำแหน่ง ซึ่งจะทำให้ข้าราชการการเมืองต้องออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๓) หรือ
(๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และบุคคลทั้งสองก็ได้ขาด
คุณสมบัติตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้ความชัดเจนและ
เป็นบรรทัดฐาน จึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี) และผู้แทน
กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานรัฐมนตรี) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔^๑ ได้
กำหนดให้บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีและผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการ

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๔๐๑/๑๐๖๖ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๑ ซึ่งสำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๔ ข้าราชการการเมืองได้แก่บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง
ดังต่อไปนี้

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รองนายกรัฐมนตรี
- (๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

กระทรวงเป็นข้าราชการการเมือง โดยมาตรา ๘ วรรคสอง^๒ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งที่ปรึกษารัฐมนตรีและผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง และได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมืองไว้ในมาตรา ๙^๓ รวมทั้งกำหนดเหตุพ้นจากตำแหน่งของข้าราชการการเมืองไว้ในมาตรา ๑๐^๔ นาย

- (๔) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๕) รัฐมนตรีว่าการทบวง
- (๖) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
- (๗) รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง
- (๘) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
- (๙) ที่พิจารณารองนายกรัฐมนตรี
- (๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๑) เลขธิการนายกรัฐมนตรี
- (๑๒) รองเลขธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- (๑๓) โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๔) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๕) เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๖) ประจำสำนักเลขธิการนายกรัฐมนตรี
- (๑๗) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (๑๙) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง
- (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง

ข้าราชการการเมืองซึ่งมิใช่รัฐมนตรีจะมีจำนวนเท่าใด ให้เป็นไปตามอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

^๒มาตรา ๘ การแต่งตั้งข้าราชการการเมืองตามมาตรา ๔ (๘) (๙) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) (๑๖) และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีให้นายกรัฐมนตรีด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลซึ่งเห็นสมควรตามเหตุผลในทางการเมือง และเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัตินี้ได้

การแต่งตั้งข้าราชการการเมืองตามมาตรา ๔ (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) และที่ปรึกษารัฐมนตรี ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลซึ่งเห็นสมควรตามเหตุผลในทางการเมือง และเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัตินี้ได้

^๓มาตรา ๙ ผู้ซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่นนอกจากตำแหน่งรัฐมนตรี ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือมีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

- (๕) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี

ธวัชชัย สุทธิบังกช ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และนายวัน อยู่บำรุง ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขซึ่งได้รับแต่งตั้งจากนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขตามมาตรา ๘ วรรคสอง^๖ จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามมาตรา ๕ (๑๐) และ (๑๘)^๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมืองฯ ส่วนการออกจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีและผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงของบุคคลทั้งสองจะต้องเข้าเหตุตามมาตรา ๑๐^๗ ได้แก่ ตาย ลาออก ถูกสั่งให้ออกจากตำแหน่งไม่ว่าจะเป็นการออกโดยมีความผิดหรือไม่ก็ตาม นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งออกจากตำแหน่ง หรือขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙^๘ ดังนั้น การที่นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขพ้นจากตำแหน่ง จึงไม่เป็นเหตุให้บุคคลทั้งสองต้องออกจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขและผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

อย่างไรก็ตาม โดยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข คือ นายไชยา สะสมทรัพย์ ได้พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๕๑ โดยความเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขของนายไชยา สะสมทรัพย์ ต้องสิ้นสุดลงเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)^๙ บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว

(๖) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินส่วนตัว

(๗) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๘) ไม่เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากรัฐวิสาหกิจ

(๙) ไม่เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก เพราะกระทำความผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น

^๖ มาตรา ๑๐ ข้าราชการการเมืองนอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ถูกสั่งให้ออก ไม่ว่าจะเป็นการออกโดยมีความผิดหรือไม่ก็ตาม

(๔) นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งออกจากตำแหน่ง

(๕) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙

^๗ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๘ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

^{๑๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

^{๑๑} มาตรา ๑๘๒ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

๑. ลา

๒. ลา

(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙

๑. ลา

๒. ลา

เมื่อกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๙^{๑๐} โดยความเป็นรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลงทันที ไม่ใช่สิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และมาตรา ๙๒^{๑๑} ได้บัญญัติถึงการออกจากตำแหน่งไว้เพื่อแก้ปัญหอันเกี่ยวกับกิจการที่รัฐมนตรีได้ทำไปหลังจากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงแล้ว จนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนกิจการที่กระทำไปในระหว่างนั้น

เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญประกอบกับมาตรา ๑๐ (๔)^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมืองฯ แล้ว จะเห็นได้ว่าแม้ความเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขของนายไชยา สะสมทรัพย์ จะสิ้นสุดลงเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีก็ตาม แต่กิจการใด ๆ ที่รัฐมนตรีผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ย่อมไม่เสียไปจนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ตามนัยมาตรา ๙๒^{๑๓} ประกอบกับมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม^{๑๔}ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้น นายธวัชชัย สุทธิบังกช ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และนายวัน อยู่บำรุง ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจึงออกจากตำแหน่งใน

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย

^{๑๐}มาตรา ๒๖๙ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไปให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคหนึ่ง มิได้

บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๙ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

^{๑๑}มาตรา ๙๒ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งหรือสรรหามาโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

^{๑๒} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

^{๑๓} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๑, ข้างต้น

^{๑๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๙, ข้างต้น

วันที่นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขต้องออกจากตำแหน่งเมื่อมีคำ
วินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๕๑